

դառնայ . ածուխը ծծմբային թթու-
ուտին թթուածնին հետ կը միանայ,
և ծծմբական ջրածնէն կը բաժնուի .
ասկէ առաջ կուգայ քանի մը բոյսե-
րու մէջ եղած ծծումբը, ինչպէս են
կաղամբի տեսակները . իսկ ան բոյ-
սերն որ թէպէտ գաճճ չունեցող եր-
կիրներու մէջ կը բուսնին, բայց մէ-
ջերնին ծծումբ կը գտնուի՝ կ'երևնայ
թէ ծծմբուտ հողերէ առաջ կուգան :
Երբոր անձրև գալու նշան կայ՝ ան ա-
տեն պէտք է փոշի դարձած գաճճը
տարածել արտին մէջ :

Հ . Ուրիշ աղերը ինչպէս կ'ազդեն .

Պ . Ուրիշ աղերէն ոմանց քիմիա-
կան ներգործութիւնը դեռ աղէկ ի-
մացուած չէ . ծծմբուտինը յայտնի
է, վասն զի կրի հետ խառնուելով՝
գաճճ կը դառնայ . իսկ սոտան մինակ
մնալով՝ ածխուտ կը դառնայ : Բու-
սոց հոյզին մէջ կը գտնուի նաև բու-
րակ, բայց չգիտցուիր թէ արդեօք
արմատէն կը մտնէ թէ չէ : Բուսոց
մէջ կը գտնուի նաև ծովային աղ, և
ասկէ կ'երևնայ թէ աս աղը հողուն
մէջ կը լուծուի :

Հ . Ինչ բան է հողերու խառնուը-
դը, և ինչպէս կը շինուի .

Պ . Խառնուըդը՝ այլևայլ հողերու
և պարարտութեանց արհեստով մէկ
տեղ միանալն է : Որ և իցէ աղտոտու-
թիւն պէտք է մէկ տեղ մը ժողվել, և
ասոնց մէջ աւելցնելու է արտերու
և պարտէզներու գէշ խոտերը, մո-
խիր, փոշի դարձած ածուխ, չոր հող
ու ասոնց տասուերկու մասին մէկուն
չափ ալ կիր . ասոնք թիակով խառ-
նելէն ետքը թողուլ է որ սկսին փրտ-
տիլ . ան ատեն նորէն խառնելու է,
ետքը չորցնելու ու փոշի դարձնե-
լու է, և հունտերը ցանելէն ետքը աս
փոշիէն ալ վրանին տարածելու է,
կամ նոր ծառ մը անկէլէն ետքը՝ անոր
արմատին վրայ դիզելու է :

Հ . Կարծր բոյսերուն ինչ ընելու է
որ շուտով փտին .

Պ . Բոնք այրելէն աւելի դիւրին
կերպ չկայ . բայց որովհետև օգուտը

քիչ է, անոր տեղը կրնաս նախ ասոնք
աղէկ մը ծեծել, յետոյ քիչ մը թր-
ջելով՝ մէկ կարգ մը ասկէ, մէկ կարգ
մըն ալ չմարած կիր դնելով բլրակ-
ներ շինել . ասոնց վրայ կը լեցնես
մոխրաջուր, կամ փոթասի ու սո-
տայի ջուր, ան ատեն կը սկսի տաք-
նալ : Կիրը փոթասին ու սոտային ած-
խային թթուութիւնը կը թուցնէ . որով
սաստիկ այրող նիւթեր կը դառնան,
և կարծր բոյսերը կը փտեցնեն . անով
բոլոր խառնուըդը աղէկ պարարտու-
թի կ'ըլլայ, և ետքը հողուն մէջ ու-
ղածիդ չափ կրնաս խառնել ու գործ-
ածել : Եթէ տեսնես որ կիրը կամ
փոթասն ու սոտան խիստ շատ են, ա-
նոնց մէջ ջրախառն աղը ու խոտ խառ-
նէ, և գործածելէն առաջ քիչ մը ա-
տեն բաց տեղ մը թող : Բայ տեսակ
պարարտութիւնը ամէն տեսակ հողի,
ու գրեթէ ամէն բոյսի կը յարմարի .
ասանկով շուտ մը կը փտին արտե-
րուն գէշ խոտերը :

Հ . Երկիր մը ուրիշ ինչ կերպով
կրնայ պարարտանալ .

Պ . Երբեք պարարտացնելու ու-
րիշ աղէկ կերպ մըն ալ կայ . հնձած
արտերուն մէջ կենդանեաց փարախ-
ներ կամ գոմեր կը շինեն, բայց եղա-
նակը բարեխառն պիտի ըլլայ . և ա-
մէն օր կամ երկու օրը մէյմը փարա-
խին տեղը փոխելու է : Եկ քառա-
կուսի մեթը տեղւոյն համար երկու
ոչխար բաւական է . ուստի փարախին
ընդարձակութիւնը ոչխարներուն համ-
րանքին համեմատ պիտի ըլլայ : Բայ
կերպս անոնց կը յարմարի որ շատ կեն-
դանի կը պահեն, և երկիրն լեռ-
նոտ է . բայց երկայն չտւեր :

ՄԱՐՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Երկու Գետեր :

Բայ դարս մեքենական ուսմանց
խիստ ծաղկած դարն է . վասն զի հը-

նարք չկայ որ չբանեցընեն Եւրոպացիք՝ ամէն բան դիւրութեամբ, քիչատենի մէջ ու ապահով ընելու . մէկ շոգեշարժ մեքենայով հազարաւոր մարդու և կենդանեաց գործողութի կ'ընեն . մէկ շոգեկառքով հարիւրաւոր մարդիկ ու բեռներ քանի մը ժամու մէջ երկու իրեք օրուան ճամբայ հեռու տեղ կը տանին . երկրէն ճամբայ, երկրէն կամուրջ, երկրէն աւեր Եւրոպայի ամէն կողմերը շատնալու վրայ են : Եւրոպայի թէ միայն տրւեցընէ քարէ կամ փայտէ մնացեր էին . քանի մը տարի է որ ասոնք ալ սկսան երկրէն շինելու : Եւրոպայի ու Եւրոպայի մերձակայք, անոնց նայելով նաեւ Պէլճիացիք, սկսան աս ճարտարութիւն բանեցընել, և աղուոր ու հաստա տուն տներ շինեցին թափօն երկրէն, այնպէս որ ձմեռը տաք ըլլայ, ամառը պաղ . որ աղուսէ կամ քարէ շինուածները այսպէս չեն : Եւրոպայի տները քիչ ժամանակի մէջ կը շինուին, նոյնպէս ալ շուտ մը մէկ տեղէն մէկալը կը տարուին : Եւրոպայի վախ չունին . ան բաւական չէ, չար դրացիի ձեռքէ ալ ազատելու խիստ յարմար են . վասն զի սրտիդ ուզած ատենը տանդ պտուտակները՝ կը քակես, տունդ կ'առնես՝ ուրիշ տեղ մը կ'երթաս, հոն նորէն կը հաստատես : Ինչ որ կ'ուզես մէկ քաղաքէն մէկալը կը տանիս նաւով, կամ երկրէն ճամբով : Եւրոպայի խանութիւն մէջ ամբողջ տունդ կը շինուի, և թափէն ու թը օր ետքը ամէն բանը պատրաստ կ'ըլլայ, այնպէս որ կրնաս մէջը բնակիլ : Իրեք յարկով տասնը եօթը սենեակով տուն մը գրեթէ 28 հազար ֆրանք կ'արժէ . ծանրութիւնը կ'ըլլայ 870 հազար քիլոկրամ : Եւրոպայի ինչպէս կը տաքնայ ըսես նէ, պիտի գիտնաս որ աս տանս պատերուն մէջը պարապ ըլլալով բաւական է որ քիչ մը միայն տաքցընես : Եւ ծուխ կ'ելլէ, ոչ փոշի . սենեակներուն մէջ ալ ածուխ պահելու հարկ չըլլար :

Տղաք օրոցին՝ մէջ կապելու ժամանակը :

Եւրոպայի հարցընես մէկուն թէ ինչո՞ւ համարնոր ծնած տղաքը քանի որ օրոցքին մէջ են՝ անգութ կերպով կապելով սաստիկ կը պլլէք, պատասխան կուտայ թէ մենք ալ այնպէս տեսեր ենք, ուրիշներն ալ այնպէս կ'ընեն . և տղան այսպէս կապուած ըլլալով օրոցքէն վար չգլորի, երեսը չճանկրուտեր, վրայի ծածկոցը ոտուրներով վար չձգեր . մէկ խօսքով ասանկ կապելը մեզի շատ հանգստութիւն ու դիւրութիւն է, կ'ըսեն մայրերն ու դայեակները . վասն զի մեր տնական բանէն գործքէն ետ չենք մնար . և տղան թէպէտ և լայ կանչէ, ամենեւին հոգեբանիս չըլլար, որովհետեւ կապուած է :

Եւրոպայի հեղինակներն ու բժիշկներն աս բանիս փնտնելը մէկիկ մէկիկ ցցուցին երկար ատեն . և վերջապէս ոչ միայն Եւրոպայէն, հապա նաեւ Եւրոպայի ուրիշ շատ կողմերէն տղաքը կապելով պատելուն սովորութիւնը վերցուեցաւ : Եւրոպայի ինչպէս չիմա խեղճ տղոց ձեռուրները, ոտուրները ու ամբողջ մարմինը չարաչար կը պլլեն . և գուցէ շատ անգամ անոնց լալուն պատճառը՝ աս կապելուն ցաւէն է :

Եւրոպայի մանկներէն մէկ քանին հոս դենք, որպէս զի մայրերը իմանան թէ ինչպէս որ նոր սովորութեանց, այսպէս ալ ամէն հին սովորութեանց պէտք չէ կոյր զկուրայն հետեւիլ . հապա փնտնակարն ու օգտակարը աղէկ հասկընալ, և ըստ այնմ շարժիլ :

Ա. Տղան կապելու մէջ չարաչար պլլուած մնալով, յայտնի է որ անդամները չեն կրնար արձակ համարձակ աճիլ . և օրոցքին մէջ մի և նոյն